

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Poplatky správní a poplatky soudní

Další poplatky pravidlo NTSL Nullum tributum sine lege

Poplatky

- Nullum crimen sine lege
- Zásady **nullum crimen sine lege** (lat. "žádný zločin bez zákona") a **nulla poena sine lege** (lat. "žádný trest bez zákona") představují jeden z pilířů právního státu v kontinentálním pojetí a jsou promítnutím principu legality veřejné moci do trestního práva.
- **A současně pro daňové právo platí pravidlo NTSL**
Nullum tributum sine lege - NTSL

Ústavní limitace ukládání daní a poplatků

■ Čl. 11 odst. 5 LZPS:

„Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.“

Historický exkurz

- **Vznik kovových peněz** znamenal zdokonalování státního hospodářství a vedl k jejich hromadění do **státní pokladny** - Čína, Egypt, Řecko,
- **otrokářský Řím**-vznik prvních poplatků - za užívání podmaněných státních území-AGER PUBLICUS a vznik prvních daní
  - pozemková daň(tributum soli)*
  - naturální daň z části úrody(stipendium)*
  - poplatky z řemesel a jiného podnikání(vectigalia)*

Historický exkurz

- Pravidlo NTSL je odvozeno již z **Magna Charta Libertatum** (nullum tributum sine lege) - daně na základě zákona
- *Od roku 1297* lze v Anglii vypsát daně jen se souhlasem parlamentu („no taxation without representation“)
- *Rozšíření do Německa* (13. století) a dále do dalších států světa, postupně výslovné zakotvení v USA (1775), ve Francii (1789) a dalších zemích.

Historický exkurz do českých zemí

- Od středověku veškeré berně schvaloval **zemský sněm**
- Ústava 1920
- Ústavní zákon o československé federaci (č. 143/1968 Sb.)
- LZPS (č. 23/1991 Sb.)
- Od 1. 1. 1993 součástí ústavního pořádku

Ústavní limity ukládání daní v mezinárodním pohledu

- Všechny psané ústavy států EU a G20 pravidlo NTSL obsahují a to bez ohledu na teritorium, státní zřízení nebo stáří ústavy.
- *Každá ústava upravuje odlišně, česká ústava je nejstručnější.*
- Specifické podmínky dané konkrétní ústavou

Tributum: daně, poplatky a jiná peněžitá plnění

- Daň
- Poplatek
- Jiná vynutitelná peněžitá plnění
  - Clo
  - Dávky
  - Odvody
  - Příspěvky
  - Úhrady
  - Pojistné

Daň

■ Daň (sensu stricto)

- Povinné nenávratné peněžité plnění nesankční povahy uložené na základě zákona, které je neekvivalentní, je spravované státem nebo jinými veřejnosprávními osobami a je **příjmem veřejného rozpočtu**.
- Zpravidla se jedná o plnění neúčelové, opakující se, pravidelné a plánované.
- Podléhá pravidlu NTSL

Poplatky a jiná peněžitá plnění

■ Poplatek

- Povinné nenávratné peněžitá plnění nesankční povahy uložené na základě zákona, spravované státem nebo jinými veřejnosprávními osobami, které je příjmem veřejného rozpočtu, s ekvivalentním protiplněním.
- Zpravidla se jedná o plnění účelové, řádné, pravidelné a plánované.
- Podléhá pravidlu NTSL

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Základní pojmy a základní konstrukční prvky

Základní konstrukční prvky poplatků:

Subjekt dle ĎŘ a jednotlivých zákonů

Předmět

Základ

Sazba

Vyměření poplatku

Placení

Splatnost poplatku

Vrácení poplatku

Korekční prvek - osvobození

Poplatková soustava ČR

- **poplatky správní** (celostátní vybírané orgány veřejné správy)
- **poplatky soudní** (celostátní vybírané soudy)
- **místní poplatky** (vybírané obcemi, ...)

- **zvláštní dávky poplatkového charakteru** stojící mimo katalog správních poplatků (např. poplatky spojené s užíváním dálnic, poplatky na ochranu životního prostředí apod.)

Správní poplatky - účel

- *žadatel* přispívá na činnost orgánu, která se uskutečňuje v jeho zájmu,

tzn. náklady na výkon státní správy **nenesou všichni občané**, ale konkrétní jedinec, jež má o ten který úkon zájem

- účelem je též nezatěžovat státní správu zbytečnými podáními, avšak při konstrukci sazeb musí zákonodárce dbát na to, aby bylo řízení z hlediska výše poplatku pro poplatníka dostupné

Správní poplatky

■ Právní úprava:

**zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů -
cca do dnešního dne 129 novel**

SUBJEKTY - daňový subjekt DŘ

- **Poplatník – FO x PO**
- **Podávající žádost či návrh k provedení úkonu**
- **Osoba, v jejímž zájmu nebo věci byl úkon proveden**
- **Více účastníků- platí společně a nerozdílně**

Správní poplatky – předmět poplatku

Předmětem správních poplatků

- *je správní řízení (vybrané sp. ř., svojí povahou je poplatkem za vedení řízení-procesní postup, příp. vydání rozhodnutí, povolení, licence, apod.)*
- další činnost správního úřadu související s výkonem státní správy - *úkony*

Jednotlivé úkony podléhající zpoplatnění jsou vymezeny v položkách sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu o správních poplatcích.

Negativní vymezení správních poplatků

Zákon vymezuje předmět zpoplatnění i negativně, když stanoví, že úkony zahájené správním úřadem *z moci úřední*, s výjimkou místního šetření, a *úkony související s přestupkovým a s trestním řízením nejsou předmětem poplatku.*

Osvobození

- **osobní - pro vybrané skupiny poplatníků**
- **věcná - pro jednotlivé úkony**

Osvobození- osobní x věcná

- **Osobní - pro vybrané skupiny poplatníků**
  - **státní orgány a státní fondy,**
  - **diplomatická zastupitelství cizích států a delegovaní *diplomatičtí zástupci, konzulové z povolání a další osoby, jsou-li státními příslušníky cizích států a požívají-li výsady a imunity podle mezinárodního práva,***
  - **územní samosprávné celky a jejich orgány a právnické osoby, požadují-li provedení úkonů souvisejících s výkonem státní správy, kterým jsou pověřeny,**
  - **fyzické nebo právnické osoby, stanoví-li tak mezinárodní smlouvy a ujednání, kterými je Česká republika vázána**

Věcná - pro jednotlivé úkony

- např. úkony související s prováděním zvláštních právních předpisů o *sociálním zabezpečení*,
- o *důchodovém pojištění*,
- o *veřejném zdravotním pojištění*,
- o *státní sociální podpoře*, o *nemocenském pojištění*, o *pojistném na všeobecné zdravotní pojištění*, o *pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti* atd.
- *úkony prováděné v důsledku změny nebo opravy názvu obce, města, kraje, ulice, rodného čísla*

Sazby a výpočet poplatku

Sazby poplatků jsou stanoveny v sazebníku:

- pevnou částkou, nebo
- procentem ze základu poplatku jehož základ je vyjádřen v penězích

Výpočet: Základ poplatku (zao. na celé 10,-Kč n)

Z x sazba poplatku

Správa poplatků

-Poplatky obvykle vyměřuje, vybírá a vymáhá správní úřad příslušný k provedení úkonu.

Poplatky stanovené pevnou částkou jsou splatné buď při přijetí podání nebo později, vždy však před provedením úkonu.

Procentní poplatky a některé další poplatky vyměřuje správní úřad platebním výměrem a jsou splatné ve lhůtě do **patnácti dnů ode dne, který následuje po doručení platebního výměru.**

Nezaplacení poplatku

-Nezaplatí-li poplatník poplatek ve stanovené lhůtě, správní úřad – **vyzve** k zaplacení do 15 dnů lhůta, po té

zastaví zahájené řízení nebo úkon neprovede.

- Správní úřad vydá výsledek provedeného úkonu vždy **až po zaplacení poplatku.**

- **Při řízení ve věcech poplatků se postupuje podle DŘ.**

Správní poplatky – role FÚ

Finanční úřady jsou pověřeny **kontrolou**, zda správní úřady včas a ve správné výši vyměřují a vybírají poplatky, které jsou příjmem státního rozpočtu.

Bylo-li právo vymáhat nedoplatek na poplatku promlčeno, uloží územní finanční orgán správnímu úřadu zaplatit nedoplatek do státního rozpočtu místo poplatníka.

Poplatky vyměřované a vybírané správními úřady se sídlem na území České republiky, s výjimkou poplatků vyměřovaných a vybíraných orgány územních samosprávných celků, poplatků vyměřovaných a vybíraných na českých hraničních přechodech a poplatků vyměřovaných a vybíraných Českou národní bankou, lze platit kolkovými známkami, jestliže poplatek nepřevyšuje 5 000 Kč. V ostatních případech, s výjimkou poplatků vyměřovaných a vybíraných českými zastupitelskými úřady a orgány územních samosprávných celků, se poplatky platí na zvláštní účet státního rozpočtu. Zvláštní účet státního rozpočtu zřizuje u České národní banky příslušný správní úřad se souhlasem Ministerstva financí.

**Příloha
Sazebník**

ČÁST I

Položka 1

1. Přijetí žádosti nebo návrhu

a) o vyslovení neúčinnosti doručení
nebo navrácení lhůty v předešlý stav Kč 300

b) o prodloužení lhůty pro podání daňového
přiznání, hlášení nebo vyúčtování Kč 300

c) o prominutí
příslušenství daně Kč 1 000
poskytnutí podle zákona upravujícího
spotřební daně nebo o snížení úhrady
nebo zajištění podle zákona upravujícího
spotřební daně Kč 1 000

n) o vydání rozhodnutí o závazném
posouzení podle daňového řádu Kč 10 000

2. Vydání potvrzení

a) o bezdlužnosti nebo o stavu osobního
daňového účtu Kč 100

SOUDNÍ POPLATKY

- **Právní úprava**
- **Z.č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění**
- **součástí je i příloha obsahující sazebník poplatků.**
- **Cca 44 novel**

Subjekty - poplatník

- navrhovatelé,
- účastníci smíru uzavřeného ve smírčím řízení a
- další osoby, u nichž tak stanoví zákon o soudních poplatcích, uplatňující práva-žalovaný (vzájemným návrhem uplat. práva)
- FO x PO při provedení zápisu do rejstříku o kterém rozhodl soud bez návrhu
- PO v řízení zahájeném bez návrhu, ve kterém soud rozhodl o zrušení nebo likvidaci právnické osoby

■ Poplatníkem poplatku za úkon je navrhovatel úkonu.

Vznikne-li více poplatníkům povinnost zaplatit poplatek, platí jej společně a nerozdílně.

**Ve věcech správního soudnictví je poplatníkem ten, kdo podal – žalobu nebo jiný návrh na zah. říz.
kasační stížnost**

Předmět a právní úprava

- poplatky vybírané **za řízení před soudy České republiky**, a to z úkonů uvedených v sazebníku poplatků (tzv. **poplatky za řízení**) a dále
  - za jednotlivé **úkony prováděné soudy** a správou soudů uvedené v sazebníku poplatků (tzv. **poplatky za úkony**).
  - **zápis skutečnosti do veřejného rejstříku** provedený notářem na žádost osoby oprávněné k jejímu podání.

Soudní poplatky - osvobození

- Především z důvodů nadměrného ekonomického zatěžování poplatníků a též z důvodů zájmu státu na spravedlivém rozhodnutí ve věci
- Osb. věcná
- Osv. osobní

Osvobození věcná

- o řízení ve věcech opatrovnických,
- péče soudu o nezletilé, osvojení a povolení uzavřít manželství,
- důchodového pojištění, nemocenského pojištění, státní sociální podpory, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- sociální péče a státních dávek, pomoci v hmotné nouzi, vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí,
- náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě nebo nesprávným úředním postupem,
- způsobilosti k právním úkonům, poručenských a určení,

Osvobození osobní

- např. Česká republika a státní fondy,
- územní samosprávné celky,
- neprovdaná matka v řízení o příspěvek na výživu a úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím,
- návrhováteř v řízení o určení rodičovství,
- diplomatická zastupitelství cizích států a delegovaní diplomatičtí zástupci, konzulové z povolání a další osoby, jsou-li státními příslušníky cizích států, požívající podle mezinárodního práva výsady a imunity,
- cizí státy včetně jejich orgánů, je-li zaručena

- Na základě písemné žádosti může **předseda** senátu přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to **poměry účastníka** a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Osvobození je přiznáváno **zejména ze sociálních důvodů**, které je žadatel povinen soudu věrohodným způsobem prokázat.

Soudní poplatky – vznik poplatkové povinnosti

- podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení,**
- podáním odvolání, dovolání, kasační stížnosti,**
- schválením smíru ve smírčím řízení,**
- uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření,**
- uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé.**

Jde-li o poplatek za úkon, poplatková povinnost vzniká sepsáním podání do protokolu u soudu, v ostatních případech podáním návrhu na provedení úkonu.

Soudní poplatky – základ poplatku

- cena předmětu řízení vyjádřená peněžní částkou,

-Jde-li o opětuující se peněžité plnění, je základem procentního poplatku cena odpovídající součtu všech opětuujících se plnění.

-Jde-li o peněžité plnění na dobu neurčitou, na dobu života nebo na dobu delší než pět let, je základem poplatku pětinasobek ceny ročního plnění.

-Výjimečně, pokud není možné stanovit základ daně podle těchto pravidel, je základem poplatku částka ve výši 20.000 Kč.

Soudní poplatky – sazba

- za **řízení** je pevná částka nebo procentní.
- sazby poplatků za **úkony** jsou stanoveny pevnou částkou.

Procentní poplatek se vypočte jako součin základu poplatku a sazby poplatku.

Výše sazeb poplatků je uvedena v sazebníku tvořícím přílohu k zákonu o soudních poplatcích.

Placení a správa

- Poplatek je **splatný** vznikem poplatkové povinnosti.
- Při správě placení popl. se postupuje dle DŘ
- Poplatky, které nejsou vyšší než 5.000 Kč, lze platit kolkovými známkami, ostatní poplatky se platí na účet státního rozpočtu zřízený u České národní banky pro jednotlivé soudy
- Soudy vedou evidenci poplatkových povinností, jejich úhrad nebo zániků a z toho vyplývajících přeplatků či nedoplatků.

Správu placení poplatků vykonává příslušný soud

Poplatky jsou příjmem státního rozpočtu.

Poplatky se platí na účet zřízený u České národní banky pro příslušný soud

Následky nezaplacení poplatku

Nebyl-li poplatek **za řízení splatný podáním návrhu** na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud **vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů**; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.

Ekologické poplatky

- poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových,
- poplatky za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních,
- poplatky za vypouštění škodlivých látek do ovzduší,
- poplatky podle zákona o odpadech,
- odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu,
- poplatky za odběr podzemních vod

Poplatky za užívání dálnic a silnic

- časové poplatky
- elektronické mýtné

Časové poplatky

- Povinnost zakoupit **dálniční známku** mají všichni řidiči vozidel nejméně se čtyřmi koly a
- provozovatelé souprav, kteří užívají české dálnice a rychlostí silnice.

Nejvyšší povolená hmotnost vozidla nebo soupravy přitom nepřesahuje 3,5 tuny.

Celkově je na území České republiky zpoplatněno cca. 1200 km cest.

Z ekologických důvodů nemuseli motoristé platit v úsecích sloužících jako městské dopravní obchvaty (už neplatí?).

Časové poplatky

Maximální výši poplatku pro vozidlo v systému časového 1.500 Kč.

Výše časového poplatku za jeden měsíc a za deset dnů se stanoví poměrně k výši ročního poplatku (440 a 310 Kč). ?

Konkrétní výši poplatku na každý rok pak určí prováděcí právní předpis, kterým je nařízení vlády č. 484/2006 Sb., o výši časových poplatků a o výši sazeb mýtného za užívání určených pozemních komunikací

Elektronické mýtné

Úhradě mýtného podléhá užití zpoplatněné pozemní komunikace silničním motorovým vozidlem nejméně se čtyřmi koly, jehož největší povolená hmotnost činí nejméně 3,5 tuny, nebo jízdní soupravou, jejíž největší povolená hmotnost činí nejméně 3,5 tuny.

Elektronické mýtné

Sazba poplatku je stanovena v nařízení vlády č. 484/2006 Sb., o výši časových poplatků a o výši sazeb mýtného za užívání určených pozemních komunikací v závislosti na emisní třídě, počtu náprav, druhu silnice a době (pátek 15-21)

Děkuji za pozornost.